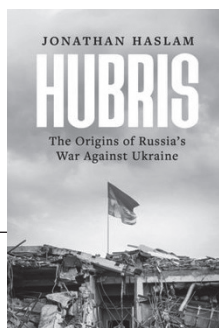

Bokhjørnet

Wolfgang Streeck:
Taking back control? States and state systems after globalism
 London: Verso Press, 2024, 416 s.

Jonathan Haslam:
Hubris. The American origins of Russia's war against Ukraine
 Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 2025, 368 s.

Gauz':
Betalt for å stå
 Fredrikstad: Camino forlag 2025, 178 s.
 Oversatt av Tove Bakke.

Tore Linné Eriksen

Bokredaksjonen i Gnist

Den tyske samfunnsforskeren Wolfgang Streeck er en slags superstjerne innafor radikal politisk økonomi, og han er særlig kjent for sine skarpe analyser av den globale kapitalismen. Hans nyeste bok er egentlig ikke ny, den kom på tysk i 2021, men er tilgjengelig på engelsk med enkelte oppdateringer. Det interessante er at han så klart forutser tendensen i disse trumpske tider til krampetrekkninger i en hyperglobalistisk nyliberalisme med stadig tydeligere autoritære trekk. Streeck legger også vekt på geopolitikkens økte betydning etter sammenbruddet for en unipolar verden med USA i sentrum, men mener også at dagens krise – eller kriser – samtidig åpner et vindu for mer progressive alternativer. For europeere er disse så avgjort ikke å finne innafor ramma av EU, som han utvetydig viser er en oppskrift for mer marked, mer teknokrati og mer byråkrati. Derfor blir EU en sterk trussel mot folkelig deltakelse og demokrati. Han advarer sterkt mot et militarisert EU, slik vi opplever tydeligere for hver dag, og han ser sammenhengen mellom høyrepopulisme og misnøye med den politiske eliteklassen i Brussel.

Hva er så Streecks alternativ? Her er han ikke like konkret, men argumenterer for et vern om nasjonalstaten som arena for demokratisk styring og kamp mot økonomisk ulikhet. Den gir muligheter for et system bygd på mindre enheter, nasjonal sjølråderett og innskrenkninger i markedsrett etter en reformistisk («venstre-keynesiansk») modell. Det er derfor ikke rart at partiet Rødt har valgt «Ta tilbake kontrollen» som sitt slagord foran høstens valg, det vil si det samme som tittelen på Streecks nyeste bok.

Jonathan Haslam er en høyt respektert historiker ved Universitetet i Cambridge, og forfatter av flere kritikerroste bøker om internasjonal politikk og krig. Forlaget er heller ikke akkurat kjent for å provosere vestlige makthavere sin radikalisme. Det er nettopp dette som gjør *Hybris* (overmot) til ei viktig bok. Det skyldes ikke minst at forfatteren detaljert viser til flere offisielle erklæringer om at Nato med sine baser ikke skulle rykke østover ved Sovjetunionens fall.

Haslam viser også konkret til alle de advarslene mot Nato-utvidelse som president Bill Clinton fikk fra Russlandeksperter, diplomater og folk i embetsverket, inkludert flere i Pentagon. Men Clinton vendte det døde øret til, og åpna for Polen, Ungarn og Tsjekkia. Men den ivrigste forkjemper for å utfordre Moskva var George W. Bush, som i 2008 erklærte at Nato planla å invitere Georgia og Ukraina. Bush toppet det hele med sine kriger i Irak og Afghanistan for å vise hvor makta lå. Barack Obama ikke bare fulgte i samme spor, men lot hauker i egen administrasjon blande seg inn i kuppet i 2014. Hver ny utvidelse, som doblet Natos medlemstall, er for Haslam ei påminning om hvordan mulighetene for avspenning blei torpedert.

Det skal mye til for å stemple Haslam for å være «putinist» eller forsvarer av russisk ekspansjon og imperialisme, som han mener utgjør en del av regimets DNA. Hans oppdrag er å trekke lengre historiske linjer og minne om at alt ikke starta i 2014 eller 2022. Med sinne dype innsikt og sans for sammenhenger, burde hans bok bli lest av det kompakte korpset av politikere, kommentatorer og «eksperter» (med

eller uten uniform) her hjemme. Men det er nok å være for optimistisk.

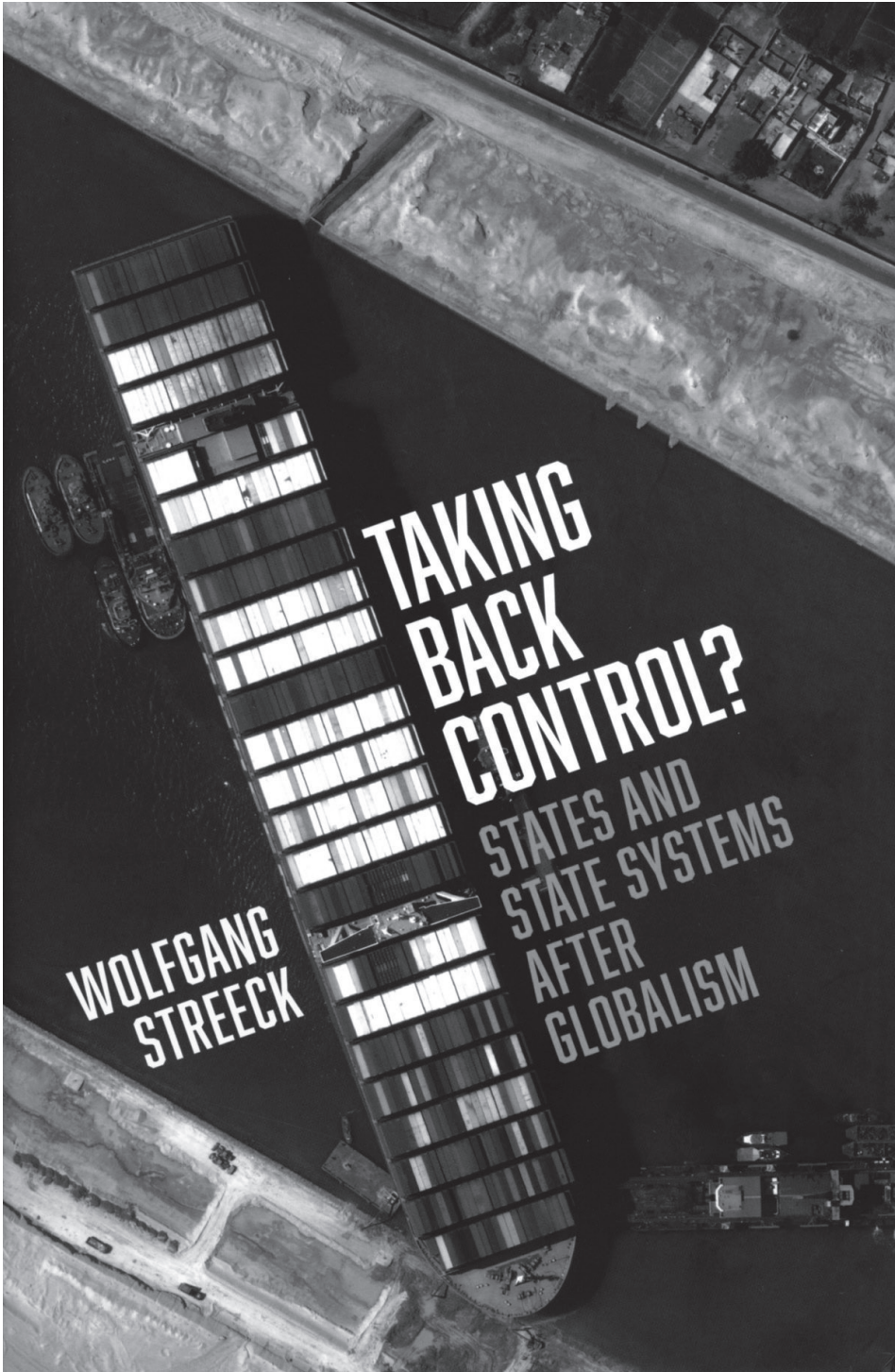
.Ivorianeren Gauz' (Armand Patrick Gbaka-Brédé) er ikke bare Elfenbeinkystens ledende romanforfatter, men også en kjent journalist og skuespiller med flere filmmanus bak seg. *Betalt for å stå* er hans franskspråklige debut fra 2014, som internasjonalt har fått strålende kritikker. Nå er han fanga opp av Camino forlag, som fortjenestefullt spesialisierer seg på litteratur fra det globale Sør som kommersielle storforlag styrer unna.

Tittelen viser til en navnløs ivoriansk immigrant som tilbringer dagen med å være «betalt for stå», det vil si at han arbeider som vokter i et luksuriøst varehus i et fasjonabelt Paris-strøk. Slik får vi slags omvendt – og satirisk – antropologisk studie, der den «innfødte» fra en tidligere koloni bokstavelig talt fra «gølv» observerer og tolker de velstående kundenes atferd, utseende, livsanskuelse, samfunnsstruktur og kapitalistisk konsumerisme som religion. I tillegg byr romanen på en gjennomgang av tre ulike faser i vestafrikanske innvandreres his-

torie i Paris. Boka er ei fortelling om stadig bitrere arbeids- og boligforhold, for ikke å si rasisme og brustne illusjoner, supplerte med historiske tilbakeblikk som viser at kolonialisme og slaveri lever videre. Med andre ord: Et sprelsk språk og et sylskarpt politisk oppgjør.

Slik får vi slags omvendt – og satirisk – antropologisk studie, der den «innfødte» fra en tidligere koloni bokstavelig talt fra «gølv» observerer og tolker de velstående kundenes atferd, utseende, livsanskuelse, samfunnsstruktur og kapitalistisk konsumerisme som religion.

Bokomslag Wolfgang Streeck: *Taking back control? States and state systems after globalism.*